

Τι λέει ο πανηγυρισμός μιας νίκης για την κοινωνία μας;

Ο τρόπος που μια αθλητική ομάδα πανηγυρίζει ένα γκολ ή ένα κρίσιμο καλάθι μπορεί να μας αποκαλύψει πολλά όχι μόνο για την ψυχολογική κατάσταση και τη συνοχή της ομάδας αλλά και για τον κόσμο που ζούμε.

Ας δούμε πρώτα τι μπορεί να λέει ο πανηγυρισμός για την ομάδα. Πανηγυρίζουν όλα τα άτομα μαζί ή το καθένα μόνο του; Είναι ο πανηγυρισμός φυσικός ή προσχεδιασμένος; Ένας συλλογικός και αυθόρμητος πανηγυρισμός ίσως υποδηλώνει εξαιρετική ψυχολογική κατάσταση και υψηλή συνοχή της ομάδας. Για παράδειγμα ο αξέχαστος πανηγυρισμός του Μάρκο Ταραντέλι στον τελικό του Παγκοσμίου Κυπέλλου το 1982, όταν με τις γροθιές σφιγμένες και τη ζωή του να περνά ολόκληρη μπροστά του —όπως δήλωσε ο ίδιος αργότερα— έτρεξε στον πάγκο της ομάδας του να γιορτάσει μαζί τους το γκολ.

Αντίθετα, ένας ατομικός πανηγυρισμός μπορεί να φανερώνει υπερβολικό εγωισμό, ενώ ένας προσχεδιασμένος πανηγυρισμός ίσως δείχνει την επιθυμία του παίκτη για αυτοπροβολή. Στους πρόσφατους Ολυμπιακούς Αγώνες, είδαμε τον Στέφεν Κάρι, «σούπερ σταρ» καλαθοσφαιριστή των ΗΠΑ, να πανηγυρίζει έντονα μετά από κρίσιμα καλάθια του στον τελικό εναντίον της Γαλλίας. Ο Κάρι αυτοαποθεώνονταν κραυγάζοντας και δείχνοντας τον εαυτό του ενώ αργότερα, με μια χαρακτηριστική χειρονομία, καλούσε τους αντιπάλους και το κοινό —μιας κι ο αγώνας γινόταν στο Παρίσι— να πάνε για ύπνο. Ο Κάρι, που δεν είναι ο πρώτος ούτε και ο τελευταίος που πανηγυρίζει έτσι, προέρχεται από μια συγκεκριμένη κουλτούρα ηρωοποίησης του ατόμου. Από τους τυπικούς σούπερ ήρωες (ποιός έχει ανάγκη τις κρατικές υποδομές όταν υπάρχει η ιδιωτική πρωτοβουλία του Μπάτμαν;) μέχρι τα είδωλα-επιχειρηματίες (από αυτούς δεν μας σώζει ούτε ο Μπάτμαν).

Η κουλτούρα μέσα στην οποία εκπαιδεύτηκαν οι αθλητές και οι αθλήτριες επηρεάζουν μεταξύ άλλων και τον τρόπο που πανηγυρίζουν. Ο τρόπος που πανηγυρίζει ένας παίκτης ή μια ομάδα μπορεί να αντανακλά ευρύτερες κοινωνικές αξίες και τάσεις. Για παράδειγμα, η αυξανόμενη τάση για προσχεδιασμένους, χορογραφημένους πανηγυρισμούς μπορεί να αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη επιρροή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την ανάγκη για "instagrammable" στιγμές.

Μέσα από αυτούς τους πανηγυρισμούς, βλέπουμε την αντανάκλαση των αξιών μας, των προσδοκιών μας και των κοινωνικών μας δομών. Κάθε δημοφιλές άθλημα, δεν είναι απλώς ένα παιχνίδι —είναι κάτι παραπάνω από καθρέφτης της κοινωνίας μας. Μικρά παιδιά μιμούνται τον Στέφεν Κάρι, τον

Κριστιάνο Ρονάλντο και τους άλλους υπερήρωες της εποχής μας. Ελάχιστα θα καταφέρουν να τους μοιάσουν και τα υπόλοιπα θα αναλογίζονται τι πήγε στραβά και απέτυχαν.

Αυτή η εστίαση στην ατομική επιτυχία παραβλέπει μια σημαντική αλήθεια: κάθε επίτευγμα, συμπεριλαμβανομένου ενός γκολ ή ενός καλαθιού, είναι αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας. Η επιτυχία δεν οφείλεται μόνο στους παίκτες-αστέρες, αλλά σε ολόκληρο το σύστημα υποστήριξης – από τους προπονητές/τριες και το προσωπικό μέχρι τους οπαδούς και την κοινωνία γενικότερα.

Οι ατομικοί πανηγυρισμοί ενισχύουν τον μύθο του «αυτοδημιούργητου» ατόμου. Παραβλέπουν τη συλλογική φύση της επιτυχίας και μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες αντιλήψεις για την αξία και την ανταμοιβή. Οι διαφορές στο υπόβαθρο και τις ευκαιρίες των αθλητών μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την πορεία τους και τις επιλογές τους.

Αντί λοιπόν οι παίκτες και οι παίκτριες να αυτοαποθεώνονται, οι πανηγυρισμοί θα μπορούσαν να γίνουν μια ευκαιρία για αναγνώριση της συλλογικής συνεισφοράς. Όταν ο παίκτης ή η παίκτρια πετυχαίνει γκολ ή ένα κρίσιμο καλάθι ως γυρνά το βλέμμα στην ομάδα, στον πάγκο και στην κερκίδα. Όχι προς τα πάνω, αλλά πάντοτε προς τα δίπλα. Να σκέφτεται αυτούς κι αυτές που φτιάξανε την τέχνη του αθλήματός τους, που χτίσανε τα γήπεδα, που φύτεψαν το χόρτο ή το παρκέ πάνω στο οποίο τώρα χορεύει. Να βροντοφωνάζει: «Οι αθλητικοί Θεοί και Θεές πέθαναν. Μείναμε εμείς μοναχά. Πάντοτε μαζί χορεύουμε, μαζί σκοράρουμε, μαζί δημιουργούμε!»

Αυτή η προσέγγιση θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιο ουσιαστικούς και συγκινητικούς πανηγυρισμούς, όπως αυτόν του Αντρές Ινιέστα στον τελικό του Παγκοσμίου Κυπέλλου του 2010. Μετά το νικητήριο γκολ του εναντίον της Ολλανδίας, ο Ινιέστα έβγαλε τη φανέλα του αποκαλύπτοντας ένα μήνυμα: "Dani Jarque, siempre con nosotros" (Ντάνι Χάρκε, πάντα μαζί μας). Ο Χάρκε, αρχηγός της Εσπανιόλ, αντίπαλης ομάδας της Μπαρτσελόνα του Ινιέστα, είχε πεθάνει το 2009 μετά από καρδιακή προσβολή. Με αυτή την κίνηση, ο Ινιέστα μετέτρεψε τη στιγμή του θριάμβου σε μια συγκινητική υπενθύμιση της ανθρώπινης φύσης του αθλητισμού και της σημασίας της φιλίας και της μνήμης.

Παρόμοια, στους πανηγυρισμούς μετά τον ίδιο αγώνα, ο συμπαίκτης του Ινιέστα, Χεσούς Νάβας, έβγαλε τη φανέλα του για να αποκαλύψει ένα παρόμοιο μήνυμα για τον Αντόνιο Πουέρτα, ο οποίος είχε χάσει τη ζωή του μετά από κατάρρευση στον αγωνιστικό χώρο σε ένα παιχνίδι το 2007. Αυτές οι πράξεις δείχνουν πώς οι αθλητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις πιο λαμπρές στιγμές τους για να τιμήσουν τη μνήμη των συναδέλφων τους και να υπενθυμίσουν στον κόσμο ότι ο αθλητισμός είναι κάτι περισσότερο από απλή νίκη ή ήττα.

Φανταστείτε έναν κόσμο όπου οι αθλητές, στις πιο λαμπρές στιγμές τους, επιλέγουν να τιμήσουν όχι μόνο τους εαυτούς τους, αλλά και τους συμπαίκτες τους, τους προπονητές/τριές τους, τις οικογένειές τους, ακόμα και τους/τις αντιπάλους τους.

Έτσι ίσως κάνουμε ένα μικρό αλλά σημαντικό βήμα προς μια πιο δίκαιη και αλληλέγγυα κοινωνία. Οι πανηγυρισμοί στον αθλητισμό μπορούν να γίνουν κάτι περισσότερο από απλές εκδηλώσεις χαράς – μπορούν να γίνουν στιγμές που μας υπενθυμίζουν τη σημασία της κοινότητας, της μνήμης και της

ανθρώπινης σύνδεσης. Μέσα από αυτούς τους πανηγυρισμούς, μπορούμε να προεικονίσουμε την κοινωνία που θέλουμε — μια κοινωνία που αναγνωρίζει ότι οι μεγαλύτερες νίκες μας είναι αυτές που μοιραζόμαστε.

—

*Ο Βασίλης Κωστάκης είναι Καθηγητής Τεχνολογικής Διακυβέρνησης και Βιωσιμότητας στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του Τάλιν και ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ. Το βιβλίο του “[Αλλάζοντας τον κόσμο με μία μπάλα](#)” συζητά νέους τρόπους οργάνωσης της κοινωνίας με αφορμή το ποδόσφαιρο.